

รูปแบบศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนา

วิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

The Model of Change Management Potential for Sustainable of Community Enterprise Development

จิรัชญา สุขโภคา¹,

วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์² และ จันทนา แสนสุข³

^{1,2} มหาวิทยาลัยศิลปากร, ³ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Jiratchaya Sukpoka¹,

Viroj Jadesadalug² and Jantana Sansook³

^{1,2}Silpakorn University, ³Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Thailand

Corresponding Author, E-Mail: jry.2104@hotmail.com

*****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาองค์ประกอบและรูปแบบของศักยภาพในการจัดการการเปลี่ยนแปลงวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนเชิงประจักษ์ และอธิบายเสริมด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อช่วยอธิบายและยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณคือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการผลิตสินค้าที่ได้อนุมัติการจดทะเบียนปี 2563 มีจำนวน 31,070 แห่ง (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2564 : 1) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ (Hair, Black, Babin and Anderson, 2010 : 1) มีขนาดกลุ่มตัวอย่าง 320 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้วิธีวิทยาแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Approach) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดีเด่นและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน จำนวน 8 คน ผลการวิจัยพบว่าศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไคสแควร์ เท่ากับ 162.34 ที่องศาอิสระเท่ากับ 169 มีระดับนัยสำคัญ

* วันที่รับบทความ : 30 มิถุนายน 2566; วันแก้ไขบทความ 3 กรกฎาคม 2566; วันที่ตอบรับบทความ : 4 กรกฎาคม 2566

ทางสถิติเท่ากับ 0.50 ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ มีค่าเท่ากับ 0.89 ค่า CFI เท่ากับ 1.01 ค่า NFI เท่ากับ 0.94 ค่า GFI เท่ากับ 0.94 ค่า AGFI เท่ากับ 0.92 และ ค่า RMSEA เท่ากับ 0.00

คำสำคัญ: ศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลง; วิสาหกิจชุมชน; ปัจจัยความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน

Abstracts

The purpose of this research was to study the model of change management potential for sustainable community enterprise development. This research used a combination of quantitative and qualitative research methodologies. The quantitative research to study the components and patterns of Change Management Potential for Sustainable of Community Enterprise Development empirically and supplemented with qualitative research methods to support clarify and confirm the quantitative research results. The samples used in the quantitative research were There are 31,070 members of community enterprises and community enterprise networks that have registered in the product production group in 2020 (Community Enterprise Promotion Division, 2021). The sample size was determined (Hair, Black, Babin and Anderson, 2010:1). The sample size was 320 people using multistage random sampling. The instrument used to collect data was a questionnaire. The statistics used to analyze the data were analyzed by the researcher using Structural Equation Modeling (SEM). For the qualitative research method, the researcher used the phenomenological method (Phenomenological Approach) with in-depth interviews (In-Depth Interview) with 8 experts related to community enterprise. The results showed that the change management potential for sustainable community enterprise development was consistent with the empirical data with a chi-square value of 162.34 at degrees of freedom of 169 with a statistical significance of 0.50, a relative chi-square of 0.89, a CFI of 1.01, an NFI of 0.94, a GFI of 0.94, an AGFI of 0.92 and a RMSEA is 0.00.

Keywords: Change management potential; Community Enterprises; Factors success of Community Enterprises

บทนำ

ในช่วงปี พ.ศ.2562 เริ่มมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมายทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด ระดับชุมชนจนถึงระดับครัวเรือนที่ต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อความอยู่รอด กล่าวคือในระดับชุมชนซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้และความมั่นคงของสมาชิกในแต่ละชุมชน โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อย ธุรกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนหรือธุรกิจขนาดเล็กได้รับผลกระทบจาก

การขาดรายได้หมุนเวียนที่เกิดจากการดำเนินชีวิตของคนชุมชน (ศิริพร โสมคำภา, อนันนิตรา ดอนบันเทา, และอนูธิดา เพชรพิมูล, 2560 : 1) ระบบเศรษฐกิจชุมชนถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ควรให้ความสำคัญเพราะหากระบบเศรษฐกิจชุมชนมีการหมุนเวียนของทุนชุมชนที่ดีย่อมหมายถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงจำเป็นที่ผู้ประกอบการของธุรกิจชุมชนจำเป็นจะต้องเรียนรู้เพื่อการปรับตัวและรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เรียนรู้ในการวิเคราะห์และประเมินสภาพปัญหา รวมถึงโอกาสและอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นสามารถโน้มน้าวให้สมาชิกเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นรวมถึงการวางแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อการรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า นอกจากวิสาหกิจชุมชนต้องวางแผนรับมือรับต่อสภาวะเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาในการดำเนินธุรกิจจากการมีความรู้ไม่เพียงพอ ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่ดี โดยขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาและการขยายผลิตภัณฑ์ (ธีรฉัตร เทียมทอง และเพ็ญณี แนนรอต, 2561 : 245-265) ขาดความเอาใจจริงเอาใจในการพัฒนาของคนในกลุ่ม สินค้าและบริการมีความเป็นนวัตกรรมจำนวนน้อย ก่อให้เกิดลอกเลียนแบบได้ง่าย (ศศิเพ็ญ พวงสายใจ, 2551 : 46-55) สินค้าไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ประสบปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านการตลาดต่าง ๆ เช่น การช่องทางการจำหน่ายมีจำกัด (พวงเกษร วงศ์อนุพรกุล, 2552 : 1) บรรจุภัณฑ์ของสินค้าไม่มีความน่าสนใจ การขาดความรู้ด้านการตลาด การไม่มีตราสินค้าเพื่อสร้างการรับรู้และจดจำ ขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน (พัฒนกมล อ่อนสำลี, 2564 : 195-206) เพื่อการสร้างความปลอดภัยของกิจการ การส่งเสริมขององค์กรภาครัฐและภาคเอกชนนั้นจำเป็นต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเป็นองค์กรขนาดเล็กจนถึงขนาดกลางที่ขาดกำลังทุนและอยู่ในระบบการผลิตที่มีหน่วยการผลิตต่ำเป็นเหตุให้ต้นทุนการผลิตสูงและยากที่จะต่อสู้กับองค์กรขนาดใหญ่ได้ โดยเป้าหมายหลักของวิสาหกิจชุมชนคือการพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงวิสาหกิจชุมชนที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยผลที่ได้จากการศึกษานี้จะเป็นแนวทางต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนซึ่งมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีรายได้หมุนเวียน และสามารถพึ่งพาตนเองได้จากการศึกษาความเป็นผู้ประกอบการของผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและการบูรณาการองค์ความรู้วิสาหกิจชุมชนที่ส่งผลต่อศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาเครือข่ายอย่างยั่งยืน การพัฒนานวัตกรรมของวิสาหกิจชุมชน และความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของศักยภาพในการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงผลลัพธ์ของศักยภาพในการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน
3. เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลลัพธ์ของศักยภาพในการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นของศักยภาพในการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ด้วยการศึกษ วิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จากเอกสารวิชาการ ตำรา ข้อมูลสารสนเทศ งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ และแหล่งความรู้อื่น ๆ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์และแนวทางในการวิจัยครั้งนี้

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการสร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นมาจากแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลตัวแปรต่าง ๆ จากนั้นนำมาสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องตามกรอบแนวคิดการวิจัยด้านศักยภาพในการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงต่อเนื้อหา (Content Validity) และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item of Objective congruence Index) จากนั้นดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นและคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ตัวอย่าง (ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้) ต่อมาผู้วิจัยจึงนำข้อมูลดังกล่าวไปวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรง (Reliability) ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ของครอนบราก (Cronbach & Shavelson, 2004) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จึงจะถือว่าเครื่องมือมีความน่าเชื่อถือและยอมรับทางหลักสถิติที่สามารถนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการเข้าถึงความรู้ความจริงด้วยระเบียบวิธีวิจัยปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Research) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดีเด่นและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำสัมภาษณ์

แบบกึ่งโครงสร้างตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและทำการวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้ในการสนับสนุนและยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปผลวิจัย เป็นการสรุปผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ อภิปรายผลให้ข้อเสนอแนะทางการวิจัยเรื่อง “ศักยภาพในการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน”

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามี 2กลุ่ม คือ

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการผลิตสินค้าที่ได้อนุมัติการจดทะเบียนปี 2563 มีจำนวน 31,070 แห่ง (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2564 : 1)

1.2 กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ (Hair, Black, Babin and Anderson, 2010 : 1) โดยขนาดกลุ่มตัวอย่างควรมีจำนวนอยู่ระหว่าง 10 ถึง 20 เท่าของตัวแปรสังเกต ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตจำนวน 22 ตัวแปร จึงต้องมีขนาดตัวอย่าง อย่างน้อย 220 - 440 ตัวอย่าง สำหรับการวิจัยนี้มีการตอบกลับที่สมบูรณ์ทั้งสิ้น 320 ตัวอย่าง ใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2555 : 1) โดยการมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดขนาดตัวอย่างออกเป็น 5 ภาคได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างจากขนาดตัวอย่างทั้ง 5 ภาค โดยใช้วิธีการจับสลากทำการเลือกจังหวัดโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2555 : 1)

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดขนาดตัวอย่างที่เป็นสัดส่วน (Proportional to size) เท่า ๆ กันทั้ง 5 ภาคและจังหวัดที่ได้ทำการแบ่งไว้ในขั้นที่ 1 ครอบคลุมทุกพื้นที่ตามสัดส่วนของพื้นที่ทั้ง 5 ภาค

ขั้นตอนที่ 3 แจกแบบสอบถามตามจำนวนที่คำนวณตามตัวอย่างที่คำนวณได้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2.1 กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดีเด่นที่ได้รับรางวัล ระดับจังหวัดประจำปี 2563-2564 และผู้ที่รับผิดชอบในหน่วยงานที่ให้การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 8 คน ใช้วิธีการแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดีเด่นที่ได้รับรางวัล ระดับจังหวัดประจำปี 2563-2564 จำนวน 4 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประธานผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับศักยภาพในการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้กำหนดให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถามการวิจัยเป็นระดับความคิดเห็นตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยการใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคขั้น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีการกำหนดคะแนน 1-5 (Likert, 1961:1)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามกึ่งโครงสร้างและเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดีเด่นที่ได้รับรางวัล ระดับจังหวัดประจำปี 2563-2564 และผู้ที่รับผิดชอบในหน่วยงานที่ให้การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามให้กับประธานผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในการวิจัยนี้มีการตอบกลับที่สมบูรณ์ทั้งสิ้น 320 คน ในช่วงการเก็บข้อมูลเริ่มต้นตั้งแต่สิงหาคม 2563 ถึง ธันวาคม 2564

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดีเด่นที่ได้รับรางวัล ระดับจังหวัดประจำปี 2563-2564 และผู้ที่รับผิดชอบในหน่วยงานที่ให้การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จำนวน 8 คน

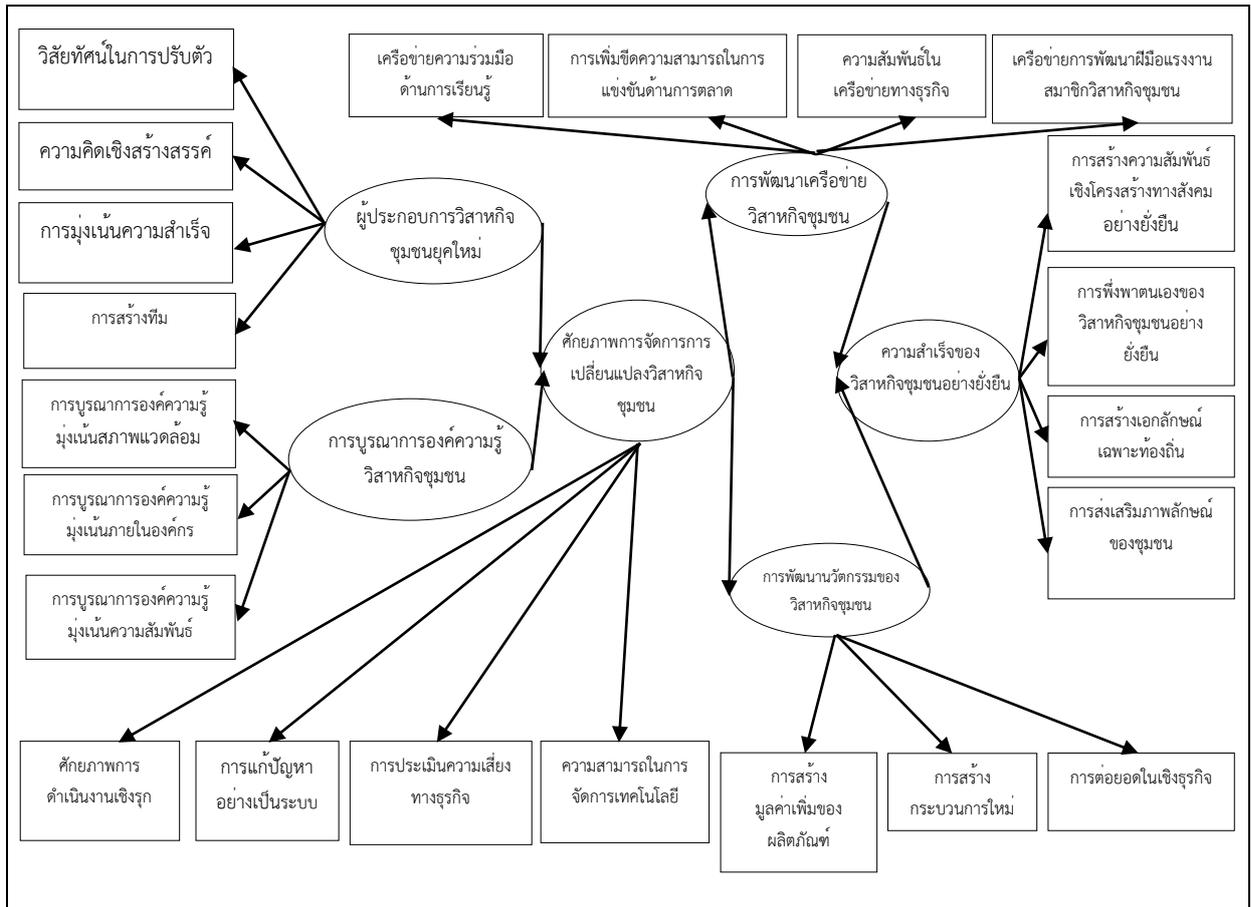
การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยการวิเคราะห์ด้วยแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในงานวิจัยครั้งนี้เริ่มจากการศึกษาการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (Denzin, 1970:1) จากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลมีความแม่นยำ น่าเชื่อถือ โดยทำการตรวจสอบแหล่งข้อมูลทั้งในแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยศึกษาภาพในการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจัยเชิงสาเหตุของศักยภาพในการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ได้แก่

1) ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนยุคใหม่ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ในการปรับตัว ความคิดเชิงสร้างสรรค์ การมุ่งเน้นความสำเร็จ การสร้างทีม และภาวะความเป็นผู้นำ จากการศึกษาเชิงปริมาณพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุด้านผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนยุคใหม่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมุ่งเน้นความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการสร้างทีม ด้านความคิดเชิงสร้างสรรค์ และด้านวิสัยทัศน์ในการปรับตัว ตามลำดับ และจากการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนยุคใหม่นั้นจะต้องมีความเป็นผู้ประกอบการ เข้าใจหลักในการทำธุรกิจ มีความรู้ ความสามารถในการโน้มน้าวสมาชิกให้เข้าใจในเป้าหมายและปฏิบัติตาม สามารถวางแผนและตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีหลักการและเป็นระบบ มีความมุ่งมั่น มีวิสัยทัศน์มุ่งเน้นความสำเร็จ สามารถช่วยขับเคลื่อนให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของตนเองดำเนินกิจการให้ประสบความสำเร็จ สามารถวางแผนการดำเนินงานในเชิงรุก มีวิสัยทัศน์ที่ดีต่อการปรับตัวเพื่อรับมือกับความเสี่ยงด้วยกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ มีภาวะผู้นำ และสามารถสร้างทีมงานให้มีความสามัคคี เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายของกิจการ และจากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ภาวะความเป็นผู้นำ เป็นองค์ประกอบของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนยุคใหม่ที่ ควรพึงมี โดยผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นบุคคลที่มีความเป็นผู้นำสูง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีสามารถในการขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมายและดำเนินไปอย่างก้าวหน้า มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง เป็นที่ยอมรับในกลุ่มสมาชิก และชุมชน สามารถแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการจัดการ รวมถึงการดำเนินงานที่มีความยุติธรรม ทั้งในด้านการแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ การตัดสินใจที่ดี มีความสามารถในการสื่อสาร การเป็นผู้นำที่ดีจะต้องเปิดรับความคิดเห็นจากสมาชิกในกลุ่ม ไม่มีความลำเอียง หรืออคติในการปฏิบัติต่อสมาชิก

2) การบูรณาการองค์ความรู้วิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย การบูรณาการองค์ความรู้มุ่งเน้นสภาพแวดล้อม การบูรณาการองค์ความรู้มุ่งเน้นภายในองค์กร และการบูรณาการองค์ความรู้มุ่งเน้นความสัมพันธ์ จากการศึกษาเชิงปริมาณพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุด้านการบูรณาการองค์ความรู้วิสาหกิจชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบูรณาการองค์ความรู้มุ่งเน้นสภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบูรณาการองค์ความรู้มุ่งเน้นความสัมพันธ์ และด้านการบูรณาการองค์ความรู้มุ่งเน้นภายในองค์กร ตามลำดับ จากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญ

กับการบูรณาการองค์ความรู้วิสาหกิจชุมชนทั้งจากองค์ความรู้ภายในวิสาหกิจชุมชนที่มาจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านที่ส่งสมกันมา และองค์ความรู้จากภายนอกวิสาหกิจชุมชน เช่น การถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เข้ามาให้การสนับสนุนในการเผยแพร่ความรู้ ผ่านโครงการ กิจกรรมที่ให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม การบูรณาการองค์ความรู้วิสาหกิจชุมชนนั้นจะช่วยให้เกิดการเชื่อมโยง และการนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินงานสูงสุด รวมถึงการเกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ในการศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญต่อปัจจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยการมีส่วนร่วมและบทบาทในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อส่งเสริมให้แบบแผน หรือแนวทางการพัฒนามีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้นจากการที่แต่ละวิสาหกิจชุมชนได้มีปฏิสัมพันธ์กัน (Interaction) ในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งร่วมกัน การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ประสบการณ์ระหว่างกันซึ่งการมีส่วนร่วมถือเป็นหัวใจสำคัญและพลังในการขับเคลื่อนเพื่อก่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแผนการพัฒนาที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน รวมถึงการประเมินและติดตามผลที่เป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพจากการดำเนินงานว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องหรือไม่เพียงใด หากมีการพบข้อบกพร่องหรืออุปสรรคด้านใดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถนำมาวางแผน เพื่อหาแนวทางการแก้ไขและนำไปสู่การขยายผลเพื่อการปรับใช้ในวงกว้างให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมต่อสภาพเศรษฐกิจและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนโดยรวม จากการศึกษาพบองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการวางแผน และการมีส่วนร่วมในการประเมินและติดตามผล

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยเชิงผลลัพธ์ของศักยภาพในการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ได้แก่

1) การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการตลาด เครือข่ายความร่วมมือด้านการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ในเครือข่ายทางธุรกิจ และเครือข่ายการพัฒนาฝีมือแรงงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน จากการศึกษาเชิงปริมาณพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลลัพธ์ด้านการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนทั้งโดยรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการตลาด มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านเครือข่ายความร่วมมือด้านการเรียนรู้ ด้านความสัมพันธ์ในเครือข่ายทางธุรกิจ และด้านเครือข่ายการพัฒนาฝีมือแรงงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ตามลำดับ จากการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางภาครัฐและภาคเอกชนได้เข้ามาสนับสนุนเพื่อส่งเสริมการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ การวางแผนงานร่วมกัน การเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายซึ่งนำไปสู่กิจกรรมบางอย่างร่วมกันและนำไปสู่ความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2) การพัฒนานวัตกรรมของวิสาหกิจ ประกอบด้วย การต่อยอดในเชิงธุรกิจ การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ และการสร้างกระบวนการใหม่ จากการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลลัพธ์ด้านการพัฒนานวัตกรรมของวิสาหกิจชุมชนทั้งโดยรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านการต่อยอดในเชิงธุรกิจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ และด้านการสร้างกระบวนการใหม่ ตามลำดับ จากการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรมของวิสาหกิจชุมชน เพื่อการพัฒนาปรับปรุงสินค้า รวมถึงกระบวนการในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนให้ดีขึ้น การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมาโดยการนำนวัตกรรมเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มและนวัตกรรมให้กับสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชน และการนำนวัตกรรมเข้ามาช่วยในกระบวนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของกิจการและ

3) ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย การส่งเสริมภาพลักษณ์ของชุมชน การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น การสร้างความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างทางสังคมอย่างยั่งยืน และการพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน จากการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลลัพธ์ด้านความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ทั้งโดยรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านการส่งเสริมภาพลักษณ์ของชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น การสร้างความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างทางสังคมอย่างยั่งยืน และด้านการพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ตามลำดับ จากการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันในสังคม การมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกันทั้งภายในและภายนอก มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ประกอบกับการสร้างจุดเด่นของวิสาหกิจชุมชน จากการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรที่ตนเองมีผสมกับภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถูกถ่ายทอดต่อกันมา เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนถึงจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ชุมชน นอกจากนี้ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญกับการสร้างและการส่งเสริมภาพลักษณ์ของชุมชน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนเป็นที่รู้จักในสังคมและเกิดการยอมรับจากชุมชน

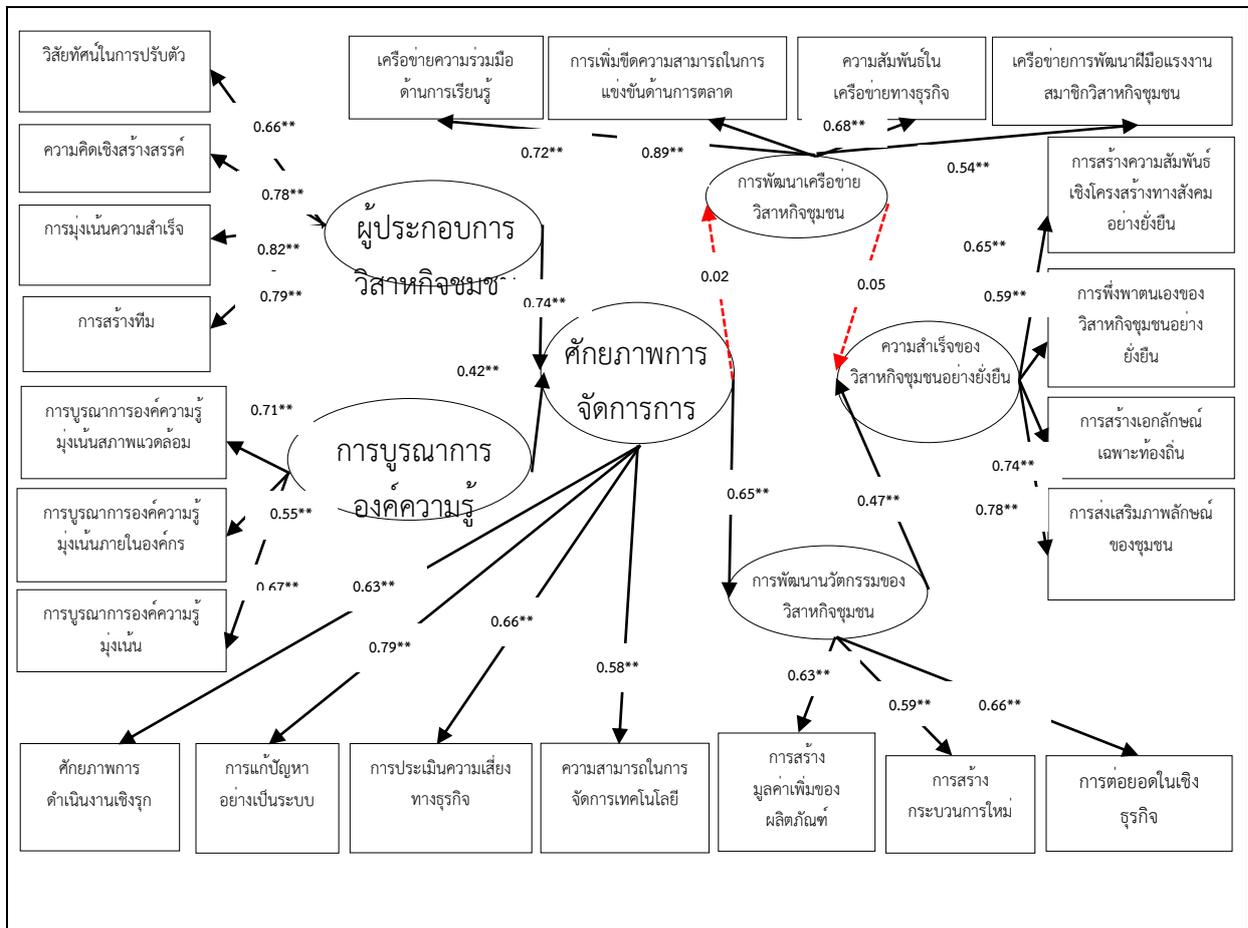
สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ของศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงวิสาหกิจชุมชน พบว่าตัวแปรแฝงปัจจัยศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงวิสาหกิจชุมชนไม่มีอิทธิพลต่อตัวแปรแฝงปัจจัยการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ตัวแปรแฝงปัจจัยศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงวิสาหกิจชุมชนมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปรแฝงปัจจัยการพัฒนานวัตกรรมของวิสาหกิจชุมชนมีค่าอิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.65 ตัวแปรแฝงปัจจัยการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนไม่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อตัวแปรแฝงปัจจัยความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน เท่ากับ 0.05 ตัวแปรแฝงปัจจัยการพัฒนานวัตกรรมของวิสาหกิจชุมชนมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปรแฝงปัจจัยความสำเร็จของวิสาหกิจ

ชุมชนอย่างยั่งยืน เท่ากับ 0.47 ตัวแปรแฝงปัจจัยศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงวิสาหกิจชุมชนไม่มีอิทธิพลต่อตัวแปรแฝงปัจจัยความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนโดยมีอิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ 0.17 และอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.52 ตัวแปรแฝงปัจจัยศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงวิสาหกิจชุมชนมีอิทธิพลเชิงบวกทางอ้อมต่อตัวแปรแฝงปัจจัยความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน เท่ากับ 0.47 ตัวแปรแฝงปัจจัยผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนยุคใหม่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปรแฝงปัจจัยศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงวิสาหกิจชุมชนมีอิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.74 และอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.74 ตัวแปรแฝงปัจจัยการบูรณาการองค์ความรู้วิสาหกิจชุมชนมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปรแฝงปัจจัยศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงวิสาหกิจชุมชน เท่ากับ 0.42

ผู้วิจัยได้พิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของศักยภาพในการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่าศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้

ตารางที่ 1 ดัชนีพิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของศักยภาพในการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา	ค่าที่คำนวณ	ผลลัพธ์
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ > 0.05	162.34	-
df	-	169	-
P-Value	$P > 0.05$	0.50	-
χ^2/df	$\chi^2/df \leq 2$	0.89	-
CFI	≥ 0.95	1.01	ผ่านเกณฑ์
NFI	$0.90 \leq NFI \leq 1$	0.94	ผ่านเกณฑ์
GFI	$0.90 \leq GFI \leq 1$	0.94	ผ่านเกณฑ์
AGFI	$0.90 \leq AGFI \leq 1$	0.92	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	$0.00 \leq RMSEA \leq 0.05$	0.000	ผ่านเกณฑ์

แผนภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงวิสาหกิจ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนยุคใหม่มีตัวบ่งชี้ได้แก่ วิสัยทัศน์ในการปรับตัว ความคิดเชิงสร้างสรรค์ การมุ่งเน้นความสำเร็จ และการสร้างทีม สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องบทบาทผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ของนิศาชล เตจจะชอด และคณะ (2563 : 84-93) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประธานกลุ่ม คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความเข้มแข็งและความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน และความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนเกิดจากความร่วมมือระหว่างผู้นำกลุ่มและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยผู้นำกลุ่มต้องมีวิสัยทัศน์และมีความตั้งใจทำงานที่จริงจังและมีความสามารถในการบริหารจัดการสมาชิก และทำงานร่วมกับสมาชิกทุกคนได้ 2) การบูรณาการองค์ความรู้วิสาหกิจชุมชน มีตัวบ่งชี้ได้แก่ การบูร

ณาการองค์ความรู้มุ่งเน้นสภาพแวดล้อม การบูรณาการองค์ความรู้มุ่งเน้นภายในองค์กร และการบูรณาการองค์ความรู้มุ่งเน้นความสัมพันธ์ และจากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่าผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญต่อบังคับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยการมีส่วนร่วมและบทบาทในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไปปฏิบัติ กรณีศึกษาอำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ ของศศิภา พิทักษ์ศาสตร์ (2556 : 33-46.) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิก การติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และปัจจัยเชิงผลลัพธ์ของศักยภาพในการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน มีตัวบ่งชี้ได้แก่ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการตลาด เครือข่ายความร่วมมือด้านการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ในเครือข่ายทางธุรกิจ และเครือข่ายการพัฒนาฝีมือแรงงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับบทบาทขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนกลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลพระยาบันลือและคลองพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวงจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์ และคณะ (2564 : 448-463.) พบว่า การสนับสนุนที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรได้รับจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การสนับสนุนพื้นฐานด้านสาธารณูปโภค การสนับสนุนด้านอุปกรณ์ และการเพิ่มพูนทักษะความรู้ทางด้านการตลาด 2) การพัฒนานวัตกรรมของวิสาหกิจชุมชน มีตัวบ่งชี้ได้แก่ การต่อยอดในเชิงธุรกิจ การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ และการสร้างกระบวนการใหม่ และ 3) ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน มีตัวบ่งชี้ได้แก่ การส่งเสริมภาพลักษณ์ของชุมชน การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น การสร้างความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างทางสังคมอย่างยั่งยืน และการพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ผู้ดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนสามารถนำรูปแบบของศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนไปเป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจและพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนชุมชนเพื่อให้เกิดความอยู่รอดท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง และการนำไปพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงการจัดการ

1. แนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของหน่วยงานต่าง ๆ มุ่งเน้นและให้ความสำคัญต่อการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้เพื่อการบริหารจัดการและการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าแนวคิดศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงวิสาหกิจชุมชนมีความสำคัญและสอดคล้องต่อนโยบายของภาครัฐในการมุ่งเน้นการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีให้แก่วิสาหกิจชุมชนหรือผู้ประกอบการรายย่อย เพื่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและ

ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน จำเป็นจะต้องเรียนรู้ในการปรับตัวและรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อความอยู่รอดขององค์กรเช่นกัน

2. ผู้ประกอบการสามารถนำผลการวิจัยไปสำรวจและประเมินตนเองในประเด็นด้านการรับมือต่อการจัดการการเปลี่ยนแปลง คุณลักษณะของผู้หน้าที่ดี เพื่อนำไปประกอบการวางแผนในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงวิสาหกิจชุมชนให้เป็นองค์กรที่มีศักยภาพในการดำเนินงานเชิงรุก เรียนรู้ที่จะรับมือและการประเมินความเสี่ยงท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม และเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรราบรื่น ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

3. ผู้ประกอบการสามารถไปใช้ในการกำหนดแนวทางและวางแผนเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือและขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจากผู้ประกอบการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาศักยภาพการจัดการการเปลี่ยนแปลงวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

จากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (Cross-sectional Survey Research) ที่มีข้อจำกัดด้านระยะเวลาจากการเก็บข้อมูลมาศึกษา ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้นซึ่งอาจส่งผลต่อการใช้ศักยภาพในการจัดการการเปลี่ยนแปลงวิสาหกิจชุมชน ดังนั้น การวิจัยในอนาคตผู้วิจัยจึงขอเสนอให้มีการวิจัยออกแบบการวิจัยในระยะยาว (Longitudinal Study) เนื่องจากศักยภาพในการจัดการการเปลี่ยนแปลงวิสาหกิจชุมชนอาจจะมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี เพื่อให้เห็นพัฒนาการและเปลี่ยนแปลงที่มีความชัดเจนมากขึ้น จึงควรมีการศึกษาในระยะยาว เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีครอบคลุมและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2555). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2564). *การต่อทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนปี 2563*. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการเกษตร.
- ธีรฉัตร เทียมทอง และเพ็ญณี แรอรอท (2561). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงปลากระชังแม่น้ำโขง บ้านพร้าวใต้ ตำบลหินโงม อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. *วารสารการบริหารปกครอง (Governance Journal)*. 7 (2), 245-265.
- พัฒนภมล อ่อนสำลี. (2564). การปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนในสภาวะการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*. 23 (1), 195-206.

- พวงเกษร วงศ์อนุพรกุล. (2552). *แนวทางการพัฒนาด้านการตลาดของวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านวัดจันทร์พัฒนา หมู่ที่ 7 ตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก*. วิทยานิพนธ์หลักสูตร ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- นิศาชล เตชะขอด, กังสตาล กนกหงษ์, พหล ศักดิ์คะหัตน์, และพุดมสิริสรรค์ เครือคำ. (2563). บทบาทผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*. 37 (1), 84-93.
- รัฐบุรุษ คัมทรัพย์, พินัย วิถีสวัสดิ์, จีรวรรณ เทพประสิทธิ์, พิเชษฐ์ ภูเฉลิมตระกูล, อุกฤษณ์ ชาวแพรง น้อย, และกุลประภัสสร รำพึงจิตต์. (2564). บทบาทขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการ สนับสนุนกลุ่มอาชีพ. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*. 6 (1), 448-463.
- ศศิเพ็ญ พวงสายใจ. (2551). การวิจัยแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อการส่งออกของชุมชน กรณีศึกษากลุ่มผู้ผลิตน้ำมันงา จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*. 1 (1), 46-55.
- ศศิภา พิทักษ์สานต์ (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ไปปฏิบัติ กรณีศึกษาอำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์*. 24 (3), 33-46.
- อนันธิตรา ดอนบันเทา, ศิริพร โสมคำภา, และอนุธิตา เพชรพิมูล.(2560). *แนวทางการพัฒนาธุรกิจผลิตภัณฑ์จากไม้สักของชุมชนของตำบลโกสัมพี อำเภอโกสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร*. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ครั้งที่ 4. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- Denzin, N. (1970). *The Research Art in Sociology*. London: Butterworth.
- Hair Jr., J.F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.F. (2010). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective*, (7th ed.).New Jersey: Pearson Prentice Hall)
- Likert, R. (1961). *New Patterns of Management*. New York: McGraw-Hill.